

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ШКОЛЯРІВ ТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДИ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти

№ _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації

№ _____

**Навчальна програма з позашкільної освіти
науково-технічного напрямку
"Юні фотоаматори"**

2 роки навчання

м. Тернопіль - 2024

Автор:

Боровик Георгій Іванович — керівник гуртків Тернопільського обласного комунального центру науково-технічної творчості школярів та учнівської молоді.

Рецензент:

Кохан Йосиф Іванович — директор Тернопільського обласного комунального центру науково-технічної творчості школярів та учнівської молоді, відмінник освіти України.

Програма гуртка „Юні фотоаматори”

Пояснювальна записка

Фотографія є найпоширенішим і найпопулярнішим видом мистецтва серед учнівської молоді.

Мета програми – формування компетентностей особистості засобами фотоаматорства.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

- пізнавальної: оволодіння основами фотографії, знаннями про різні жанри фотографії, ознайомлення з процесом фотографування;
- практичної: формування практичних умінь і навичок роботи в різних жанрах фотографії, з різним обладнанням фотолабораторій;
- творчої: набуття досвіду власної творчої діяльності, розвиток здібностей, художнього смаку, творчої уяви, фантазії; задоволення потреби особистості у творчій самореалізації;
- соціальної: формування інтересу до техніки і мистецтва, позитивних якостей емоційно-вольової сфери (уважність, наполегливість, доброзичливість, охайність і старанність у роботі).

Програма гуртка "Юні фотоаматори" розрахована на дітей 10-15 років та передбачає навчання в групах початкового та основного рівнів протягом 2 років.

На опрацювання навчального матеріалу відводиться:

початковий рівень – 1-й рік навчання, 144 год (4 год на тиждень);

основний рівень – 2-й рік навчання 144 год (4 год на тиждень).

Кількісний склад навчальної групи – 12-15 гуртківців.

Якщо гурток комплектується з дітей, які уже займалися у гуртках фотоаматорів, комп'ютерного моделювання, ознайомлені з основними поняттями фотопроцесу та комп'ютерною технікою, то заняття можна проводити за програмою другого року навчання.

Завданням програми першого року навчання (початковий рівень) є ознайомлення з основами фотографії: найпоширенішою, доступною для учнів фотоапаратурою й обладнанням; основними етапами фото процесу; жанрами фотографії та композиції. Особлива увага приділяється практичному фотографуванню.

Програма другого року навчання (основний рівень) передбачає ознайомлення з можливостями сучасних фотоапаратів, використання комп'ютерної техніки, роботу з графічним редактором Adobe Photoshop. Діти вивчають призначення всіх інструментів програми для роботи із зображенням, додавання до зображень надписів, а також застосування до них різних фільтрів та ефектів. Вихованці одержують навички, необхідні для професійної обробки зображень і створення власних творчих образів.

Керівник гуртка, зважаючи на вікові особливості дітей, їхні інтереси й здібності, використовує різні форми навчання: бесіди, лекції, доповіді тощо. Програмою передбачена участь в оформленні виставок, виготовленні альбомів, слайдів, буклетів, а також екскурсії в природу, на фотовиставки, в музеї.

За цією програмою можна проводити заняття в групах індивідуального

навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних-навчальних закладах.

Перевірка та оцінювання знань, умінь і навичок гуртківців здійснюється під час виконання ними практичних робіт; теоретична частина – у формі тестування за основними розділами програми.

Керівник гуртка може вносити зміни й доповнення у зміст програми, плануючи свою роботу з урахуванням інтересів гуртківців, стану матеріально-технічної бази закладу. Внесені зміни не повинні впливати на загальний зміст навчальної програми та загальну кількість навчальних годин. Незмінними мають залишатися мета, завдання і прогнозований результат освітньої діяльності.

Під час виконання практичних робіт відповідно до вимог правил безпеки можливий поділ гуртківців на підгрупи.

Початковий рівень (перший рік навчання)

Навчально–тематичний план

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		усього	теоретичних	практичних
1.	Вступ	2	1	1
2.	Фотоапарати та фотооптика	22	10	12
3.	Основи композиції	22	18	4
4.	Жанри фотографії	22	10	12
5.	Фотографування зі спалахом	8	2	6
6.	Фотографування за природного освітлення	24	8	16
7.	Фотографування за штучного освітлення	12	10	2
8.	Практичне фотографування	30	1	29
9.	Підсумкове заняття	2	2	-
	Разом	144	62	82

Зміст програми

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Правила безпечної поведінки під час роботи з комп'ютерною та відеотехнікою. Історія фотографії. Українська фотографія. Значення фотографії та її застосування в науці, техніці й суспільстві.

2. Фотоапарати та фотооптика (22 год.)

Теоретична частина. Принципи роботи фотоапаратів. Будова цифрових фотоапаратів. Загальне знайомство з різними моделями цифрових фотоапаратів, їх характеристиками.

Правила користування цифровими фотоапаратами.

Класифікація фотооб'єктивів. Особливості фотозйомки різними фотооб'єктивами.

Практична частина. Одержання фотозображень за допомогою фотоапарата. Визначення експозиції. Наведення різкості. Вибір об'єкта, точки фотографування.

3. Основи композиції (22 год.)

Теоретична частина. Способи створення врівноважених композицій. Значеннєвий та образотворчий центр кадру. Передача простору. Тон і колорит фотографічного знімка. Ритм у фотокомпозиції. Динамічна й статична

композиції. Тональна, світлотіньова та лінійна побудова кадру. Простір та час. Перспектива.

Компоновка кадру: розміщення предметів у межах кадру. План зйомки: загальний, середній, крупний, деталь. Крапка зйомки. Ракурс.

Практична частина. Практичне розміщення об'єктів зйомки у межах кадру. Фотографування з різних точок зйомки: зміна ракурсу.

4. Жанри фотографії (22 год.)

Теоретична частина. Жанри фотографії: натюрморт, портрет, автопортрет, пейзаж, фотоживопис. Жанри фотографії: репродукція, спортивна фотографія, фотографіка, фотополювання, фотоколаж. Жанри фотографії: підводна зйомка, рекламна фотографія, репортаж, весільна фотографія, вулична фотографія. Особливості фотографування в різних жанрах. Особливості фотографування представників живої природи.

Практична частина. Особливості зйомки пейзажу. Особливості зйомки натюрморту. Особливості зйомки портрета. Особливості зйомки тварин та птахів. Особливості зйомки на фотополюванні. Особливості зйомки рослин.

5. Фотографування зі спалахом (8 год.)

Теоретична частина. Будова та принцип дії імпульсних освітлювачів. Класифікація імпульсних освітлювачів. Використання «спалаху» для вирішення творчих завдань.

Практична частина. Фотографування з різними «спалахами».

6. Фотографування за природного освітлення (24 год.)

Теоретична частина. Особливості фотографування за природного освітлення. Фотографування за природного освітлення. Фотографування в різних природних умовах: зима та літо.

Практична частина. Фотографування за природного освітлення. Умови освітлення. Фотографування за природного освітлення: загальні плани. Фотографування за природного освітлення: середні плани. Фотографування за природного освітлення: крупні плани. Фотографування за природного освітлення: оптимальний напрям фотографування. Фотографування в різних природних умовах: різне положення сонця. Фотографування в різних природних умовах: ясна погода. Фотографування в різних природних умовах: похмура погода.

7. Фотографування за штучного освітлення (12 год.)

Теоретична частина. Класифікація освітлювальних приладів. Освітлювальні прилади: основного світла, заповнюючого світла, фонові, відбитого світла. Функції освітлювальних приладів: ключове світло, заповнюючи світло. Функції освітлювальних приладів: контрове світло, бокове світло. Функції освітлювальних приладів: фонове світло, світло змішаного типу.

Практична частина. Використання різних джерел штучного освітлення.

8. Практичне фотографування (30 год.)

Теоретична частина. Особливості фотографування об'єктів живої та неживої природи.

Практична частина. Типові помилки фотозйомки та способи їх уникнення. Практичне фотографування натюрморту. Практичне фотографування пейзажу, портрету, тварин, птахів, дерев, квітів тощо. Друкування фотографій. Виготовлення індивідуального фотоальбому. Зустріч з фотомайстром, фотохудожником. Екскурсія до художнього музею.

9. Підсумкове заняття (2 год.)

Підведення підсумків роботи гуртка за рік. Організація виставки робіт гуртківців. Завдання на літо.

Основний рівень (другий рік навчання) Навчально-тематичний план

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		усього	теоретичних	практичних
1.	Вступне заняття	2	2	-
2.	Цифрові фотоапарати, їх моделі та основні характеристики	10	8	2
3.	Загальна характеристика комп'ютера. Периферійні пристрої комп'ютера для обробки фотозображення	12	6	6
4.	Класифікація ZOOM- об'єктивів. Композиція фотокадрів	16	10	6
5.	Графічний редактор Adobe Photoshop, його можливості	14	8	6
6.	Способи стискання зображення в Adobe Photoshop	12	6	6
7.	Режими та моделі кольору	10	4	6
8.	Панель інструментів Adobe Photoshop. Робота із зображенням	40	20	20
9.	Використання палітри Layers(шари) в Adobe Photoshop	12	6	6
10.	Додавання тексту до фотографії в Adobe Photoshop	8	4	4
11.	Друкування фотографій в Adobe Photoshop	6	2	4
12.	Підсумкове заняття	2	2	
	Разом	144	78	66

Зміст програми

1. Вступ (2 год.)

Обговорення програми роботи гуртка. Правила безпечної роботи в гуртку. Проведення інструктажу з безпеки життєдіяльності.

2. Цифрові фотоапарати, їх моделі та основні характеристики (10 год.)

Теоретична частина. Основні елементи будови цифрових фотоапаратів. Система збереження інформації. Вибіркове видалення знімків. Дво-, тримегапиксельні цифрові фотоапарати. Напівпрофесійні цифрові фотоапарати. Професійні цифрові фотоапарати. Світлочутливість. Баланс білого.

Практична частина. Фотографування різними фотоапаратами. Видалення знімків.

3. Загальна характеристика комп'ютера. Периферійні пристрої комп'ютера для обробки фотозображення (12 год.)

Теоретична частина. Поняття про центральний процесор, оперативну пам'ять, жорсткий диск, їх задачі. Периферійні пристрої комп'ютера для обробки фотозображення. Принтери, їх класифікація. Сканери, їх класифікація.

Практична частина. Передача інформації з фотоапарата на комп'ютер за допомогою USB-порту. Записування фотографій на диски. Сканування фотозображень. Друкування фотографій на принтері.

4. Класифікація ZOOM-об'єктивів. Композиція фотокадрів (16 год.)

Теоретична частина. Різні види ZOOM-об'єктивів. Стабілізатор зображення. Композиція кадру: симетрія та баланс композиції, лінійність композиції. Композиція кадру: кількість і розмір об'єктів у кадрі, перспектива. Композиція кадру: передній і задній плани. Точка зйомки, ракурс, масштаб у кадрі. Колір і контраст у кадрі.

Практична частина. Користування ZOOM. Фотографування об'єкту з різним масштабом. Фотографування об'єкту з різних точок зйомки. Будування композиції кадру.

5. Графічний редактор Adobe Photoshop, його можливості (14 год.)

Теоретична частина. Графічний редактор Adobe Photoshop, його можливості. Використання програми для обробки та відновлення фотографій. Основні етапи роботи в програмі Adobe Photoshop. Імпортування файлів в програмі Adobe Photoshop.

Створення зображення в програмі Adobe Photoshop на основі існуючої фотографії.

Практична частина. Ознайомлення з меню програми Adobe Photoshop. Створення нового документа, імпортування різних файлів у Adobe Photoshop. Збереження зображення. Створення зображення в програмі Adobe Photoshop на основі існуючої фотографії.

6. Способи стискання зображення в Adobe Photoshop (12 год.)

Теоретична частина. Роздільна здатність зображення та монітора. Розмір зображення та розмір полотна в програмі Adobe Photoshop. Способи стискання зображення в програмі Adobe Photoshop: формати файлів JPEG, PSD, PNG, GIF, BMP, PCX, PDF, TIFF.

Практична частина. Зміна розмірів полотна і зображення в програмі Adobe Photoshop. Стискання зображення в програмі Adobe Photoshop шляхом збереження в форматах: JPEG, PSD, PNG, GIF. Стискання зображення в програмі Adobe Photoshop шляхом збереження в форматах: BMP, PCX, PDF, TIFF.

7. Режими та моделі кольору в Adobe Photoshop (10 год.)

Теоретична частина. Поняття про моделі й режими кольору: RGB, CMYK, LAB. Встановлення кольору та його параметрів в Adobe Photoshop. Вибіркова корекція кольору. Кольоровий баланс.

Практична частина. Зміна моделей та режимів кольору в Adobe Photoshop.

Корекція кольору. Діалогові вікна: кольоровий тон, кольоровий баланс, вибіркова корекція кольору, автоматична кольорова корекція. Корекція кольору.

8. Панель інструментів Adobe Photoshop. Робота із зображенням (40 год.)

Теоретична частина. Інструменти виділення. Вирізання та копіювання фрагментів зображення. Виділення на основі різниці кольору. Інструмент чарівна палочка. Збереження виділення. Інструменти малювання. Заливання. Просте заповнення та градієнтна заливка. Кадрування.

Способи зміни розмірів зображення, полотна й розмірів виділеної області. Поворот за годинниковою стрілкою та проти неї, поворот виділених областей. Створення й використання контурів. Контури та області виділення. Редагування контурів. Фільтри різних видів. Декоративні фільтри: імітація, оформлення. Спотворювальні фільтри: викривлення. Група фільтрів: розмиття, різкість. Текстульні групи фільтрів: текстура. Група фільтрів: штрихи, рендеринг. Художні групи фільтрів: шум, ескіз, стилізація.

Практична частина. Виділення об'єктів за допомогою різних інструментів: прямокутна область, ласо, виділення контуру. Вирізання елементів композиції.

Просте заповнення та градієнтна заливка окремих фігур та фону. Зміна розмірів зображення й полотна за заданими параметрами. Повертання фотографії та виділеного елемента. Вільне перетворення.

Редагування контуру: інструменти та основні прийоми роботи з контурами.

Використання контурів (заливка та штриховка контуру, перетворення контуру в область виділення).

Накладання фільтрів на зображення. Експериментування з декоративними фільтрами.

Накладання фільтрів на зображення. Експериментування зі спотворювальними фільтрами.

Накладання фільтрів на зображення. Експериментування з текстурними фільтрами.

Накладання фільтрів на зображення. Експериментування з художніми фільтрами.

9. Використання палітри layers (шари) в Adobe Photoshop (12 год.)

Теоретична частина. Поняття шару в Adobe Photoshop. Створення нового шару в Adobe Photoshop. Видалення шару. Робота з кількома шарами в Adobe Photoshop.

Практична частина. Створення нового шару в Adobe Photoshop, відображення, приховування та видалення шарів.

Робота з кількома шарами в Adobe Photoshop: непрозорість, об'єднання шарів. Залучання ефектів до шарів в Adobe Photoshop. Копіювання об'єктів з одного шару на інший.

10. Додавання тексту до фотографії в Adobe Photoshop (8 год.)

Теоретична частина. Інструмент Type в Adobe Photoshop: додавання тексту. Вертикальний текст, горизонтальний текст в Adobe Photoshop.

Практична частина. Введення тексту. Робота з текстом: заливка.

Робота з текстом: вирівнювання або викривлення надпису, додавання тіні та світіння.

11. Друкування фотографій в Adobe Photoshop (6 год.)

Теоретична частина. Підготовка зображення до друку в Adobe Photoshop.

Практична частина. Друкування фотографій в Adobe Photoshop. Виготовлення фотоальбому.

12. Підсумкове заняття (2 год.)

Підведення підсумків роботи гуртка за рік. Організація виставки робіт гуртківців.

Прогнозований результат

Учні мають знати:

- основи безпеки життєдіяльності й охорони праці у навчальному кабінеті; правила поведінки в музеї, виставковому залі;
- правила поведінки та фотозйомки в природі;
- будову фотоапаратів, допоміжного обладнання;
- жанри фотографії;
- основи композиції;
- сучасні фотоматеріали і фототехніку.
- будову фотоапарата та іншого фотографічного обладнання;
- основи роботи в програмі Adobe Photoshop: створення нового

документа, відкриття та збереження зображення; панель інструментів; режими й моделі кольору, установлення кольору; фільтри різних видів.

Учні мають уміти:

- користуватися фотоапаратурою;
- виконувати різножанрову фотозйомку;
- проводити фотозйомку різними фотоапаратами;
- аналізувати та попереджувати типові помилки юних фотографів;
- користуватися панелями інструментів;
- виконувати перетворення: зміна розмірів, обертання, зміни виділеної області;
- кадрувати зображення;
- працювати із шарами;
- створювати та використовувати контури;
- додавати текст до фотографій;
- сканувати зображення;
- готувати до друку і друкувати фотографії.

Література

1. Агафонов А.В., Пожарска С.Т. Фотобуквар. — К.: 1993.
2. Бунимович Д.З. Короткий курс фотографії. — К., 1975.
3. Гринберг С. Цифрова фотографія.— 2004. — 352 с.
4. Иосиф Е.А. Фото-, кінотехніка. —К.1981.
5. Короткий довідник фотоаматора.
6. Як запобігти похибок в в фотографії. — К.: Вища шк., 1980.
7. Ланський Є.М., Сичов В.Г. Вчись фотографувати. — К.: Техніка, 1975.
8. Михалькович В.И. Поетика фотографії. —Мистецтво, 1990.
9. Цифрова фотографія для початківців —2003.
10. Тамицкий Э., Горбатов В. Кольорова фотографія. —1979.
11. Иофис А. Фотографія для школярів. —Планета, 1973.
12. Фото-, кінотехніка. Енциклопедія. —1981.
13. Шахрова М. Загальний курс фотографії. — К.: Вища шк., 1979.
14. Шахрова М.М., Грезина Н.Г. Фотографія. — К.: Вища шк., 1993.